

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาพของสังคมไทยปัจจุบันนี้ได้เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม ประกอบกับจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น ปัญหาความเหลื่อมล้ำในทางสังคม และเศรษฐกิจย่อมมีผลกระทบต่อบุคคลในสังคม ทั้งในด้านชีวิตความเป็นอยู่ ตลอดจนสภาพของจิตใจ สิ่งซึ่งน่าจะเป็นแนวทางในการช่วยพัฒนาจิตใจของมนุษย์เราให้ดีขึ้น นั่นคือ หลักการแห่งจริยธรรม

นักจิตวิทยาและนักการศึกษา ได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์ จากความสนใจนี้ก่อให้เกิดความพยายามในการหาวิธีการที่จะจัดระดับพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์ เพื่อให้ได้ซึ่งความจริงที่ว่า คนเราจะมีจริยธรรมได้อย่างไร องค์ประกอบอะไรที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของมนุษย์

ผลงานของนักจิตวิทยาผู้หนึ่งซึ่งน่าสนใจศึกษา คือ โคลเบอร์ก¹ (Kohlberg) นักจิตวิทยาชาวอเมริกันได้ศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมอย่างละเอียดด้วยวิธีการพัฒนาการทางความคิด (Cognitive Developmental Approach) โดยเชื่อมั่นว่า เหตุผลเชิงจริยธรรมหรือจรรยาวิพากษ์ (Moral Judgement) เป็นองค์ประกอบที่เด่นและสำคัญที่สุดในการศึกษาค้นคว้าจริยธรรม เหตุผลเชิงจริยธรรมที่กล่าวนี้ หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมบางอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลนี้จะแสดงให้เห็นถึงเหตุจูงใจหรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่าง ๆ ของบุคคล จากการ

¹Lawrence Kohlberg, "The Cognitive Developmental Approach to Morality : The State of Art," cited in James R. Rest, Counseling and Values 18 (January, 1974) : 64 - 65.

รวมรวมผลของการศึกษา โคลเบอร์ก จึงได้ตั้งเป็นทฤษฎีขั้นพัฒนาการขึ้น ต่อมาผู้สนใจทำการวิจัยเกี่ยวกับลำดับขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมมากขึ้น จนสามารถพิสูจน์ความเป็นสากลของทฤษฎีนี้ได้ เช่น งานวิจัยของ เรสต์ และ โคลเบอร์ก¹ (Rest and Kohlberg) และงานวิจัยของ ทูเรียล² (Turiel) สำหรับประเทศไทย ถึงแม้จะมีการตื่นตัวเกี่ยวกับเรื่องจริยธรรมและได้มีการพัฒนาการเรียนการสอนจริยศึกษาในโรงเรียนมากขึ้นก็ตาม แต่การศึกษารากฐานระดับพัฒนาการทางจริยศึกษานั้น ยังมีไม่กว้างขวางมากนัก ค้วยเหตุที่ผู้วิจัยเห็นคุณประโยชน์ของทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก ในอันที่จะทำให้เข้าใจพัฒนาการทางจริยธรรม และนำผลไปใช้ในวงการศึกษาเพื่อส่งเสริมความคิด ทักษะ และทัศนคติให้เยาวชนของชาติมีคุณภาพ สามารถมีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และเป็นกำลังสำคัญในการช่วยพัฒนาประเทศ ค้วยเหตุทั้งกลาวนี้ ผู้วิจัยจึงนำทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก มาเป็นพื้นฐานของการวิจัยครั้งนี้ โดยมุ่งศึกษาสำรวจรูปแบบพัฒนาการทางจริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษา 2 กลุ่ม ที่มีระดับชั้น เพศ และสถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคมแตกต่างกัน

¹James R. Rest and Lawrence Kohlberg, "A Study of Preference of Comprehension and Preference of Moral Stages," in Moralization, ed. Lawrence Kohlberg and Eliot Turiel (New York : Holt, Rinehart and Winston, 1974), p. 5.

²E. Turiel, "An Experimental Test of the Sequentiality of Developmental Stages in the Child's Moral Judgement," Journal of Personality and Social Psychology 3 (January, 1966) : 611 - 618.

เอกสารและงานวิจัย

ความหมายของจริยธรรม

จริยธรรม (Morality) โดยทั่วไปมีความหมายใกล้เคียงกับจริยศาสตร์ (Ethics) ในเรื่องของปรัชญา (Philosophy) เป็นเรื่องของการค้นหาความจริงเกี่ยวกับคุณค่าของความประพฤติในสังคมซึ่งถือว่าถูกต้อง ดีงาม และสิ่งซึ่งถือว่า ผิด หรือ ชั่ว ไม่ควรประพฤติ แล้ววางหลักกำหนดเป็นมาตรฐานไว้¹ คาร์เทอร์ วี กูด² (Carter V. Good) ให้ความหมายของจริยธรรมว่า หมายถึง การปรับพฤติกรรมให้เข้ากับกฎเกณฑ์หรือมาตรฐานของความประพฤติที่ถูกต้องหรือดีงาม ซึ่ง โคลเบอร์ก³ (Kohlberg) ได้กล่าวถึงจริยธรรมในลักษณะเช่นเดียวกันว่า เป็นความรู้สึกลึกซึ้งที่ชอบชั่วดี เป็นกฎเกณฑ์และมาตรฐานของการประพฤติปฏิบัติในสังคม ซึ่งบุคคลจะพัฒนาขึ้นจนกระทั่งมีพฤติกรรมเป็นของตนเอง โดยสังคมจะเป็นตัวตัดสินผลของการกระทำนั้นว่าเป็นการกระทำที่ถูกหรือผิด ในขณะที่เรสต์⁴ (Rest) ให้ความหมายของจริยธรรมว่า เป็นมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับหลักความยุติธรรม การมีปะทะสัมพันธ์ในสังคม (Social Interaction) โดยไปเกี่ยวข้องกับคุณค่าหรือความรู้สึกร่วมกันของแต่ละคน เช่น ความรู้สึกที่อยากจะพัฒนาตนเองให้ดีที่สุด (Self-Actualization)

¹ พระยาอนุমানราชธนะ, ชาติ - ศาสนา - วัฒนธรรม (พระนคร : บรรณาการ 2516), หน้า 409.

² Carter V. Good, Dictionary of Education, 2ed. (New York : McGraw-Hill Book Co., 1964), p. 314..

³ Lawrence Kohlbert cited in Norman J. Bull, Moral Education, (London : Rontledge K. Kegan Raul, 1969), p. 5.

⁴ James R. Rest cited in Thomas Lickona, Moral Development and Behavior (New York : Holt, Rinehart and Winston, Co., 1976), p. 6.

ดังนั้น ลักษณะและพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมนั้น พอจะแจกแจงออกได้เป็น 4 ประเภทด้วยกัน คือ

1. ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การมีความรู้เกี่ยวกับค่านิยมในสังคมว่า ในสังคมของคนนั้น ถือว่า การกระทำชนิดใด คือ หรือเลว ควรกระทำหรือควรกเว้น มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด ซึ่งปริมาณความรู้เชิงจริยธรรมนี้ขึ้นอยู่กับอายุ ระดับการศึกษา และสติปัญญา
2. ทศนคติเชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมว่าชอบหรือไม่ชอบลักษณะนั้นเพียงใด ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตามความรู้เชิงจริยธรรม
3. เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การยกเหตุผลมาอ้างถึงการตัดสินใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง
4. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงออกมาตามที่สังคมนิยมชมชอบ หรือกวดขันการแสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือค่านิยม¹

ในการศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมนั้น นักจิตวิทยาถือว่าลักษณะที่ 3 คือ เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญที่แสดงถึงระดับจริยธรรมของบุคคล เพราะบุคคลจะไม่สามารถปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ทางจริยธรรมได้ ถ้าเขาไม่เข้าใจหรือเชื่อถือในกฎเกณฑ์นั้น ๆ ก่อน การตัดสินใจโดยอ้างเหตุผลที่ใช้ในขั้นสูงจะมีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมยิ่งกว่านั้น การศึกษาโดยการอ้างเหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นเรื่องที่ใช้ระยะเวลาอันนาน ทำให้ผลที่ได้ไม่เปลี่ยนแปลงไปกลับมา แต่พฤติกรรมเชิงจริยธรรมเป็นการศึกษาโดยการสร้างสภาพการณ์ และสามารถเปลี่ยนแปลงได้ในสภาพการณ์ที่ต่างออกไป²

¹ คางเคื่อน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจวบจันท์, จริยธรรมของเยาวชนไทย (สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520), หน้า 4 - 6.

² Recent Research in Moral Development "The Cognitive Developmental Approach to Morality," (Burton Hall : University of Minnesota, in preparation)

ในทฤษฎีของ บูล¹ (Bull) ได้ให้ความเห็นว่า การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม มาจากความคิดรวบยอดทางจริยธรรม เป็นการตัดสินว่าจะไร้อุทเทหะไรผิด และเมื่อสิ่งนี้มีความ สมบูรณ์พร้อมตามเวลาและประสบการณ์แล้ว ก็จะส่งผลถึงการแสดงพฤติกรรมทางด้านจริยธรรม ออกมา ส่วน โคลเบอร์ก² (Kohlberg) ได้กล่าวถึงเหตุผลเชิงจริยธรรมว่า เป็นเครื่อง แสดงการตัดสินถึงความถูกต้องเหมาะสมของพฤติกรรม เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้นสูงที่สุดนั้นจะมี ลักษณะเป็นเหตุผลสากล กว้างขวางไม่ขัดแย้ง และมีรากฐานจากความมีหลักการและเป็น อุดมคติ

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม

นักจิตวิทยาได้เสนอทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมไว้หลายทฤษฎี ทฤษฎีที่รู้จักกัน แพร่หลาย ได้แก่ ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theory) ทฤษฎีการเรียนรู้ ทางสังคม (Social Learning Theory) และทฤษฎีพัฒนาการทางความคิด (Cognitive Development Theory) เป็นต้น

ในที่นี้จะกล่าวถึงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ คือ ทฤษฎีพัฒนาการทางความคิด (Cognitive Development Theory) บุคคลสำคัญซึ่งได้ศึกษาทฤษฎีนี้อย่างละเอียด คือ พิวาเจท์และ โคลเบอร์ก การวิจัยพัฒนาการทางจริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาใน ภาคกลางครั้งนี้ ได้ใช้ทฤษฎีของโคลเบอร์กเป็นหลัก แต่ทฤษฎีของโคลเบอร์กนั้นสืบเนื่องมาจาก ทฤษฎีของพิวาเจท์จึงจะกล่าวถึงทฤษฎีของพิวาเจท์ก่อนพอสังเขป

¹Bull, Moral Education, p. 6.

²Kohlberg cited in Norman L. Bull, Moral Education,

1. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ皮อาเจท์

皮อาเจท์¹ นักจิตวิทยาชาวสวิสได้ศึกษาค้นคว้า เรื่องจริยธรรมของเด็ก โดยได้แนวคิดมาจาก จอห์น ดีวีย์ (John Dewey) เขาอธิบายว่า จริยธรรมมีแฝงอยู่ในกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ทุกชนิด และในการเล่นต่าง ๆ ของเด็ก ก็จะต้องมีกฎเกณฑ์ที่เป็นระบบซับซ้อนแฝงอยู่ในการเล่นนั้น ๆ ดังนั้น เขาให้ข้อสังเกตในการเล่นของเด็กว่า ในกฎเกณฑ์การเล่นนั้นมีปรากฏการณ์ที่ควรศึกษา 2 อย่างควบกัน คือ

1. การฝึกหัดตามกฎเกณฑ์ หรือระยะที่เด็กยึดถือกฎเกณฑ์จากภายนอก (Heteronomous) ซึ่งอยู่ในช่วงอายุก่อน 8 ปี เป็นระยะที่พ่อแม่ ผู้ใหญ่ มีอิทธิพลต่อจริยธรรมของเด็กอย่างเด่นชัด เด็กจะยึดถือกฎเกณฑ์ตายตัว ผิดเป็นผิด ถ้าทำผิดต้องได้รับโทษโดยไม่คำนึงถึงแรงจูงใจ หรือเหตุแห่งการกระทำนั้น

2. ความสำนึกในกฎเกณฑ์หรือระยะที่เด็กมีกฎเกณฑ์ของตัวเอง (Autonomous) ระยะนี้เป็นระยะที่จริยธรรมของเด็กพัฒนาขึ้นสู่ระดับที่มีความคิดเป็นของตนเอง เด็กจะมีจริยธรรมในลักษณะที่คำนึงถึงความยุติธรรม และพิจารณาถึงเหตุผลของการกระทำด้วย

皮อาเจท์ ได้เสนอแนวคิดว่าการที่เด็กเปลี่ยนการรับรู้กฎเกณฑ์ที่ตายตัว (Absolutism) จากอิทธิพลภายนอกมาเป็นกฎเกณฑ์ของตัวเองที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้อื่น (Relativism) เนื่องจากพัฒนาการทางสติปัญญา อายุ และการมีสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน เมื่อพัฒนาการขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลนั้น 皮อาเจท์พบว่า เด็กจะพัฒนาทางสติปัญญาได้ถึงขั้นสูงสุด (Formal Operation) เมื่ออายุประมาณ 8 - 10 ปี ฉะนั้นพัฒนาการทางด้านจริยธรรมของเด็ก จึงบรรลุขั้นสูงสุดเมื่ออายุประมาณ 8 - 10 ปี เช่นเดียวกัน²

¹Jean Piaget, Six Psychology Studies (New York : Random House, 1967), p. 301.

²ทองเคื่อน พันธมนาวิน และ เพ็ญแข ประจวบจันทน์, จริยธรรมของเยาวชนไทย, หน้า 39.

ในการวัดพัฒนาการทางจริยธรรม พ็อาเจท์จะวัดเป็นรายบุคคลในรูปของการสัมภาษณ์ โดยสร้างเรื่องเป็นสภาพการณ์ กล่าวถึงการกระทำของเด็ก 2 คน ในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน แต่ความตั้งใจ แรงจูงใจ และผลที่เกิดขึ้นตามมาแตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น เด็กชายจอห์น ทำแก้วแตก 15 ใบ โดยไม่ได้เจตนาและมีความตั้งใจช่วยแม่ทำงาน ส่วนเด็กชายเฮนรี ทำแก้วแตก 1 ใบ เพราะป็นขึ้นไปหยิบขวดแยม และกั้คำถามเด็กว่า "ใครทำผิดมากกว่ากัน ถ้าเธอเป็นพ่อ เธอควรถือใครมากที่สุด"

จากคำตอบเหล่านี้ พ็อาเจท์นำมาพิจารณาตัดสินตามเกณฑ์ของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่พ็อาเจท์ตั้งไว้ 6 เกณฑ์ ดังนี้

1. การตัดสินจากเจตนากระทำ (intentionality in judgement) เด็กเล็กมีแนวโน้มที่จะตัดสินการกระทำอย่างหนึ่งว่าไม่ดี โดยตัดสินจากปริมาณที่เกิดขึ้น แต่เด็กโตจะตัดสินจากความเจตนาจะกระทำของบุคคลนั้น
2. การตัดสินที่เกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น (relativism in judgement) เด็กเล็กจะตัดสินการกระทำ ถูก ผิด จากความเชื่อว่า คนอื่นก็คิดเช่นเดียวกันนี้ และเชื่อว่าความคิดเห็นของผู้ใหญ่ยอมถกเสมอ แต่เด็กโตจะตัดสินตามสถานการณ์
3. ความไม่เกี่ยวข้องกับบทลงโทษ (independence of sanction) เด็กเล็กมักจะตัดสินการกระทำอย่างหนึ่งว่าไม่ดีเพราะจะทำให้ถูกลงโทษ ส่วนเด็กโตจะตัดสินการกระทำว่าไม่ดีเพราะสิ่งนั้นไปขัดกับกฎเกณฑ์และจะเกิดอันตรายกับบุคคลอื่น
4. การใช้ระบบตาต่อตา (Use of reciprocity) ในเด็กเล็กมักจะไม่ใช่ระบบตาต่อตา ในการพิจารณาตัดสินบุคคลแต่ในเด็กโตมักใช้บ่อย
5. การใช้การลงโทษเพื่อล้างบาปและดัดนิสัย (Use of punishment as restitution and reform) ในเด็กเล็กจะสนับสนุนให้มีการลงโทษอย่างหนัก เพื่อดัดนิสัยผู้กระทำผิด ส่วนเด็กโตขึ้นจะมีความคิดเช่นนี้น้อยลง

¹Jean Piaget, The Moral Judgement of the Child (New York : Collier Books, 1962), p. 1 - 4.

6. การยึดหลักธรรมชาติของโชคร้าย (naturalist views of misfortune) มีความคิดว่าจะถูกพระเจ้าลงโทษ

2. ทฤษฎีพัฒนาการของโคลเบอร์ก

โคลเบอร์กได้ศึกษาจริยธรรมตามแนวทฤษฎีของพือาเจท์ และพบความจริงว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์นั้น มีไ้บรรลุจุดสมบูรณ์ในบุคคลอายุ 10 ปี เป็นส่วนมาก แต่มนุษย์ในสภาพปกติจะมีพัฒนาการทางจริยธรรมอีกหลายขั้นคอน จากอายุ 11 ปี ถึง 25 ปี¹ โคลเบอร์กเชื่อว่า การพัฒนาทางจริยธรรมนั้นมิใช่การรับรู้ ความรู้จากการพร่ำสอน ของผู้อื่นโดยตรง แต่เป็นการผสมผสานระหว่างความรู้เกี่ยวกับบทบาทของตนต่อผู้อื่น และ บทบาทของผู้อื่นควย รวมทั้งข้อเรียกร้องและกฎเกณฑ์ของกลุ่มต่าง ๆ เหตุผลเชิงจริยธรรม จึงได้มาจากการพัฒนาทางการรู้ในขณะที่เด็กได้มีโอกาสติดต่อกับผู้อื่น การได้เข้ากลุ่ม ทางสังคมประเภทต่าง ๆ ได้เรียนรู้บทบาทของตนเองและของผู้อื่น จะช่วยให้เขาพัฒนา ทางจริยธรรมในขั้นที่สูงขึ้นไปอย่างรวดเร็ว² โคลเบอร์กยังได้ศึกษาพบว่า พัฒนาการทาง จริยธรรมประกอบด้วยองค์ประกอบ 2 สิ่ง คือ

1. โครงสร้าง (structure) หมายถึง เหตุผลที่บุคคลใช้อ้างในการ ตัดสินใจต่อเนื้อหาของความเชื่อถือที่เขาถืออยู่ มีลักษณะ เป็นสากลและเป็นไปตามลักษณะของ พัฒนาการ

¹ Kohlberg อ้างจาก กวงเคื่อน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจันต์จันติก, จริยธรรมของเยาวชนไทย, หน้า 40.

² กวงเคื่อน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจันต์จันติก, จริยธรรมของเยาวชนไทย, หน้า 44.

2. เนื้อหา (content) หมายถึง แบบแผนของประสบการณ์ซึ่ง เป็นไปตาม การเรียนรู้ เนื้อหาจะบอกสิ่งที่เขาเชื่อดีว่าคืออะไร มีลักษณะแปรเปลี่ยนไปตามวัฒนธรรม ซึ่งเป็นประสบการณ์ของแต่ละคน¹

โคลเบอร์ก ได้แบ่งขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมออกเป็น 6 ขั้น ตามเหตุผลเชิง จริยธรรม เหตุผลเชิงจริยธรรมทั้ง 6 ขั้นนี้ โคลเบอร์กได้มาจากการวิเคราะห์ลักษณะคำตอบ ของเยาวชนอเมริกันอายุ 10 ถึง 16 ปี เกี่ยวกับเหตุผลในการเลือกกระทำพฤติกรรมอย่างใด อย่างหนึ่ง ในสถานการณ์ที่มีการขัดแย้งระหว่างความต้องการส่วนบุคคลและกฎเกณฑ์ของกลุ่ม หรือสังคม โคลเบอร์กได้แบ่งประเภทเหตุผลเชิงจริยธรรมเหล่านี้ออกเป็น 6 ประเภท แล้วเรียงเหตุผลเหล่านี้ตามอายุของผู้ใช้เหตุผลนั้น ๆ โดยเรียงเหตุผลประเภทที่ผู้ตอบ อายุ 10 ปี ใช้ตอบมากกว่าผู้ตอบอายุต่ำกว่าทั้งหมด² ขั้นพัฒนาการการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม (moral judgement stage) 6 ขั้น โคลเบอร์กได้แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

ระดับที่ 1 ระดับเริ่มมีจริยธรรม (Preconventional level)

ระดับนี้บุคคลจะสนองตอบต่อกฎเกณฑ์ซึ่งกำหนดไว้โดยผู้มีอำนาจเหนือตน จะเลือกทำพฤติกรรมเฉพาะที่จะเป็นประโยชน์ต่อตนเองโดยไม่คำนึงถึงผลที่เกิดขึ้นต่อผู้อื่น

ขั้นที่ 1 มุ่งที่จะหลีกเลี่ยงมีโทษโดนลงโทษ เพราะกลัวความเจ็บปวด ที่จะได้รับ ยอมทำตามคำสั่งของผู้ใหญ่ หรือผู้มีอำนาจเหนือตน การตัดสินใจใดก็หรือไม่ก็ ขึ้นอยู่ที่พฤติกรรมนั้น ๆ ทำไปแล้วจะโดยลงโทษหรือไม่

ขั้นที่ 2 ใช้หลักการแสวงหารางวัล คือความพอใจของตนเองเป็นหลัก เป็นการตัดสินใจกระทำตามใจตัวเองมักเป็นในรูปที่ต้องการรางวัลจากผู้อื่น การที่ทุกคน

¹Lawrence Kohlberg cited in Lerner, Concept and Theories of Human Development.(Phillippines : Addison Wesley, Publishing Co., 1976), p. 113.

²ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจวบจันทน์, จริยธรรมของเยาวชนไทย

ทำในสิ่งที่เขาต้องการ เป็นสิ่งที่ถูกต้องแม้การกระทำนั้นจะขัดกับผู้อื่นก็ตาม นับเป็นเหตุผลส่วนตัว โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องของสังคม ชอบการแลกเปลี่ยนที่เท่าเทียมกัน แสดงออกในลักษณะ ตาคอตา เช่น เธอคือฉัน ฉันคือเธอ

ระดับที่ 2 ระดับที่มีจริยธรรมตามกฎหมายและประเพณีนิยม (Conventional level)

เป็นระดับที่มีวัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ส่วนมากในทุก ๆ สังคม การคำหิและ ยกย่องชมเชยจากสังคมเป็นสิ่งที่ควบคุมความประพฤติ

ขั้นที่ 3 ใช้หลักการไต่หาการยอมรับและความพอใจ มีความสำนึกในความ เป็นเด็กดี (good-boy) กระทำสิ่งที่คนอื่นเห็นว่าดี โดยดูจากตัวอย่างเฉพาะในหมู่คณะของตน ซึ่งอาจไม่เป็นที่ยอมรับของสังคมทั่วไปก็ได้

ขั้นที่ 4 ใช้หลักการกระทำตามหน้าที่ เป็นการตัดสินใจกระทำตามระเบียบ ของสังคม และเพื่อคงไว้ซึ่งคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ เชื่อฟังนับถือกฎเกณฑ์ของสังคมที่มีอยู่ ความ ถูกต้องขึ้นอยู่กับสังคม รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นหน่วยหนึ่งของสังคม

ระดับที่ 3 ระดับที่มีจริยธรรมของตัวเอง (Post conventional level)

มีวัยผู้ใหญ่เพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่มีจริยธรรมในระดับนี้ และมักจะเป็นอายุ 20 ปีขึ้นไป เป็นระดับที่ตัดสินใจขัดแย้งควยการนำมาคิดตรองด้วยตนเองแล้วตัดสินใจไปตาม แต่ว่าจะเห็นความสำคัญของของสิ่งใดมากกว่ากัน การยอมรับกฎเกณฑ์ของสังคมจะตั้งอยู่บน พื้นฐานของหลักจริยธรรมโดยทั่วไปที่กำหนดขึ้นอย่างเป็นที่ยอมรับกัน และเป็นรากฐานของกฎของ สังคม (society's rules)

ขั้นที่ 5 ใช้หลักการกระทำตามสัญญา เห็นความสำคัญของคนหมู่มาก เป็น การตัดสินใจกระทำตามกฎหมายและสัญญา เป็นจริยธรรมที่ผูกพันกับกฎหมายและหลักประชาธิปไตย แรงจูงใจที่สำคัญ คือ ประโยชน์สุขของสังคม ไม่ทำตนให้ขัดต่อสิทธิอันพึงได้ของผู้อื่น ความคิด เกี่ยวกับความถูกต้องของมนุษยชาติเริ่มมีขึ้น

ขั้นที่ 6 ใช้หลักอุดมคติสากล เป็นการตัดสินใจกระทำตามความรู้สึกนึกชอบ ชั่วดีของตนเป็นจริยธรรมที่มีหลักโมธรรมของตนเอง แรงจูงใจที่ก่อให้เกิดความรู้สึกถูกต้อง

ขึ้นอยู่กับตัวเอง ความคิดเกี่ยวกับความถูกต้องนั้นไม่ชัดหลักประชาธิปไตย และเคารพในคุณค่าความสำคัญของชีวิตมนุษย์ทุก ๆ คน¹

ลักษณะของขั้นพัฒนาการ

พ็อลเจทและโคลเบอร์ก ต่างเชื่อว่า พัฒนาการทางจริยธรรมจะเป็นไปในลักษณะดังนี้คือ

1. ขั้นพัฒนาการเป็นโครงสร้างทางความคิดโดยส่วนรวมซึ่งเป็นความคิดที่จัดระบบแล้วในแต่ละคน พัฒนาการในแต่ละขั้นจะมีความคงที่ ในระดับพัฒนาการขั้นนั้นๆ
2. พัฒนาการเป็นไปตามลำดับขั้น ในทุกสถานการณ์พัฒนาการจะก้าวหน้าไปข้างหน้าทีละขั้น ไม่มีการย้อนกลับหรือข้ามขั้น
3. ขั้นพัฒนาการจะมีลักษณะบูรณาการขึ้นตามขั้น การที่จะเข้าใจขั้นพัฒนาการขั้นที่สูงขึ้นได้จำเป็นต้องเข้าใจขั้นพัฒนาการที่ต่ำกว่า แม้จะมีแนวโน้มว่าบุคคลมักจะชอบขั้นพัฒนาการที่สูงสุด²

จากแนวความคิดและผลงานของโคลเบอร์ก เรสต์³(Rest) นักจิตวิทยา ผู้ซึ่งเคยฝึกงานและทำงานวิจัยร่วมกับโคลเบอร์ก ได้ทำการศึกษาวิจัยต่อไป โดยสร้างเครื่องมือที่ใช้วัดระดับพัฒนาการทางจริยธรรมให้มีลักษณะเป็นปรนัยและสะดวกในการใช้มากขึ้น ชื่อ เคอะดีไฟนิง อิชชูส์ เทสต์ (The Defining Issues Test) ผลการศึกษาวิจัยทำให้เกิดความคิดใหม่ๆเกี่ยวกับลักษณะขั้นพัฒนาการ (Stage characteristic) และ ได้แบ่งขั้นพัฒนาการออกเป็น 6 ขั้น เช่นเดียวกับของโคลเบอร์ก คือ

¹Kohlberg cited in Rest, Counseling and Values, p. 77.

²Kohlberg cited in Lerner, Concepts and Theories of Human Development, p. 114.

³Rest, Counseling and Values, p. 77.

ขั้นที่ 1 การหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษ (Punishment-Obedience Orientation) ยอมทำตามคำสั่งของผู้มีอำนาจเหนือตน เช่น บิดา มารดา เพื่อจะรอดพ้นจากการถูกลงโทษ พันธะที่มีต่อกัน (Obligation) จะรับรู้ในลักษณะของการยินยอมทำตามคำสั่งของผู้มีอำนาจเหนือตน

ขั้นที่ 2 ไข่หลักการแสวงหารางวัลและการแลกเปลี่ยน (Instrumental Hedonism and Exchange) ในขั้นนี้การกระทำที่ดีกว่าคือ ขึ้นอยู่กับค่าของวัตถุ (Instrumental Value) มีการตอบแทนกันในลักษณะที่เท่าเทียมกันโดยทำให้ทั้งสองฝ่ายพึงพอใจมิได้ยอมตามผู้มีอำนาจฝ่ายเดียว

ขั้นที่ 3 มุ่งใหญ่ผู้อื่นยอมรับตน (Orientation to Approval and Personal Concordance) ตระหนักถึงความคิดและความรู้สึกของกันและกัน พยายามสร้างและรักษาสัมพันธ์ภาพอันดีต่อกันไว้ การได้รับสิ่งตอบแทนไม่สำคัญเท่าเรื่องการรักษาความพึงพอใจต่อกัน และความสัมพันธ์นี้เริ่มขยายออกไปสู่คนหมู่มาก

ขั้นที่ 4 ปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับของสังคม (The Law and Order Orientation) ในขั้นนี้ไม่เพียงแต่รักษาสัมพันธ์ภาพส่วนตนเท่านั้น แต่ยังมุ่งถึงสมาชิกในสังคมละเว้นการทำร้าย การขโมยเพื่อช่วยป้องกันกลุ่มแต่ละคนทำงานตามหน้าที่ของตน ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นงานส่วนรวม สนับสนุนผู้นำและผู้มีอำนาจในกลุ่ม การรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดี ขยายจากขั้นที่ 3 การตอบแทนกันอยู่ในลักษณะการติดต่อกับสังคมส่วนใหญ่เพื่อให้เกิดความสมคูลย์ในสังคม

ขั้นที่ 5 ไข่หลักความคิดทางจริยธรรมขั้นสูง (Principled Moral Thinking) การตอบแทนกันเกิดจากความจำเป็นของโครงสร้างทางสังคม ทำให้ความคาดหวังระหว่างบุคคลในสังคมเกิดความสมคูลย์ สร้างระบบของสังคมโดยกฎหมายซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงเจตนารมณ์รวมกันของประชาชน แบ่งเป็น 2 ชั้นย่อยดังนี้

ก. ชั้น 5A เป็นการเห็นชอบและเข้าใจหลักเกณฑ์ทางสังคมด้วยวิธีการประชาธิปไตย

ข. ชั้น 5B เริ่มมีอุดมคติในการสร้างสรรค์เพื่อให้สังคมอยู่ในสภาพที่เต็มไปด้วยความรัก สันติภาพ ไม่มีชนชั้นในสังคม มีอิสระภาพ เสรีภาพ และมีความเท่าเทียมกัน

ขั้นที่ 6 ใช้หลักเกณฑ์ขั้นสูงสุด (Organized Principle) พัฒนาการ
 ในขั้นนี้เป็นอิสระจากความไม่แน่นอนของสภาพการณ์ในสังคม เช่น ไม่ว่าโครงสร้างในสังคม
 จะเป็นอย่างไร ประเพณีที่ยึดถือกันในสังคม เขาสามารถสร้างขอบเขตของพันธะที่เขายึดถือ
 เป็นหลักสากลสามารถแก้ไขปัญหาทางจริยธรรมที่ซับซ้อนได้มากกว่าขั้นก่อน ๆ

วิธีการที่ใช้ศึกษาเหตุผลเชิงจริยธรรมหรือจรรยาวิพากษ์ (Measurement of
 Moral Judgement)

การวัดพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์นั้น นักจิตวิทยาได้พยายามศึกษาหาวิธี
 วัดด้วยวิธีการต่าง ๆ หลายวิธี พิทเทล และ เมนเดนสัน¹ (Pittel and Mendenson)
 ได้รวบรวมวิธีการวัดจรรยาวิพากษ์จากอดีต พบว่า แยกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. มีสถานการณ์ให้เลือกพร้อมทั้งให้เหตุผล

การวัดในลักษณะนี้มักจะวัดเป็นรายบุคคลในรูปของการสัมภาษณ์ เช่น
 วิธีการของพ็องเจท์² (Piaget) ที่สร้างเรื่องเป็นสถานการณ์ กล่าวถึงการกระทำของ
 เด็ก 2 คน ในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน แต่ความตั้งใจแรงจูงใจตลอดจนผลที่ตามมาแตกต่างกัน
 ผู้ที่ใช้วิธีการคล้ายคลึงกับของพ็องเจท์ คือ โคลเบอร์ก แต่โคลเบอร์ก สร้างสถานการณ์
 ให้ซับซ้อนกว่า และขยายขอบเขตของกลุ่มตัวอย่างให้มีอายุมากขึ้นโดยไม่จำกัด³

วิธีการดังกล่าว แม้จะมีปัญหาในเรื่องเวลา และผู้วิจัยขาดความรู้
 ความชำนาญเกี่ยวกับการวิเคราะห์คำตอบและให้คะแนน อีกทั้งยังไม่สามารถเปรียบเทียบ
 ผู้ทำการทดสอบแต่ละคนได้ แต่มีนักวิจัยหลายคนใช้

¹Stephen M. Pittel and Gerald A. Mendelsohn,
 "Measurement of Moral Values : A Review of Critique,"
Psychological Bulletin 66, 1 (1966) : p. 22 - 35.

²Jean Piaget, The Moral Judgement of the Child, p. 118.

³Kohlberg cited in James R. Rest, Counseling and Value,
 p. 68 - 69.

2. มีสถานการณหรือพฤติกรรมให้ประเมิน

การวัดในลักษณะนี้มักใช้วัดเป็นรายบุคคลในรูปของการทำแบบสอบ (Paper Pencil Test) เช่น แบบสอบของ คริสแมน (Crissman) ใช้วิธีเสนอรายการพฤติกรรม 50 ประการ ใ้กลุ่มตัวอย่างประเมินความผิด 10 ของ จากไม่ผิดเลยจนถึงผิดมากที่สุด โดยบรรยายพฤติกรรมในรูปประโยคที่รุนแรงขัดแย้งกับมาตรฐานทางจริยธรรมหรือเป็นข้อห้ามทางกฎหมาย¹ แบบสอบของคริสแมน มีผู้ใช้มาจนถึงปัจจุบัน เช่น งานวิจัยของเรตติก และ จินซุก² (Rettig and Jin-Sook) ส่วน ยัสเซน³ (Yuseen) ได้พยายามดัดแปลงวิธีการจากของโคลเบอร์ก โดยใช้แบบสอบเป็นปรนัย 12 ตัวเลือก พบว่า ผลที่ได้เป็นที่น่าพอใจ นอกจากนี้ เรสต์ และคณะ⁴ (Rest et al.,) ได้พยายามสร้างแบบสอบวัดระดับพัฒนาการทางจริยธรรมใหม่ที่มีความเป็นปรนัยมากขึ้น ชื่อ เดอะ ดีไฟนิง อิชชิส เทสต์ (The Defining Issues Test) ผลการวิจัยพบว่า เป็นแบบสอบหนึ่งที่มีความเที่ยงตรงสูง

จากการศึกษาลักษณะของแบบสอบตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่าแบบสอบของเรสต์ เป็นแบบสอบที่มีความเที่ยงสูง มีความเป็นปรนัย สะดวกต่อการเก็บรวบรวมข้อมูล และสามารถแปลผลได้ด้วยตนเองโดยอาศัยคู่มือการทำแบบสอบ ในการทำ

¹Crissman cited in Pittel and Mendelson, "Measurement of Moral Values : A Review of Critique," Psychological Bulletin, p. 28.

²Solomon Rettig and Lee Jin-Sook, "Differences in Moral Judgement of South Korean Students before and after the Korean Revolution," The Journal of Social Psychology, 59 (1963) : 3 - 9.

³Yussen cited in ควงเคื่อน พันธมนาวิน และ เพ็ญแข ประจันปัจจันิก, จริยธรรมของเยาวชนไทย, หน้า 64.

⁴James R. Rest et al., "Judging the Important Issues in Dilemmas : An Objective Test of Development," Development Psychology, 10 (May, 1974) : 491 - 501.

2. กลุ่มที่มีพัฒนาการมากกว่าจะใช้ข้อความอยู่ในขั้นสูงกว่ากลุ่มที่มีพัฒนาการน้อยกว่า ทำให้สามารถแยกความแตกต่างระหว่างกลุ่มได้ชัดเจน
3. การจัดอันดับความสำคัญของบุคคลจะเกี่ยวข้องกับความสามารถในการใช้ความคิดในขั้นสูง และมีสหสัมพันธ์กับค่านิยมทางสังคม-จริยธรรมด้วย
4. ระหว่างแบบสอบของโคลเบอร์กและแบบสอบคีไอที่ พบว่า มีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ .68 ซึ่งเป็นค่าสหสัมพันธ์ที่สูงกว่าแบบสอบอื่น ๆ

ต่อมา พาโนวิช¹ (Panowitch) ได้ศึกษาถึงความเปลี่ยนแปลงและความเที่ยงของแบบสอบคีไอที่ กับนักศึกษาในมหาวิทยาลัยมิเนโซต้า จำนวน 152 คน แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มที่เรียนจริยศาสตร์ กลุ่มที่เรียนตรรกศาสตร์ กลุ่มที่เรียนศาสนาโลกกับศิลปะเปรียบเทียบ และกลุ่มที่เรียนศาสนาตะวันออก กับโครงสร้างและหน้าที่ของศิลปะ โดยผู้รับการทดลองจะต้องทำแบบสอบคีไอที่ เพื่อวิเคราะห์จรรยาวิพากษ์ และแบบสอบวัดความคิดวิพากษ์ (C.C.T.T.) จากนั้นนักศึกษาในแต่ละกลุ่มก็เข้าเรียนตามกลุ่มของตน หลังจากนั้นจะต้องทำแบบสอบทั้งสองชุดซ้ำอีกครั้งหนึ่ง ผลการวิจัยพบว่าแบบสอบคีไอที่เป็นเครื่องมือที่มีความเที่ยงตรงมากในการวัดพัฒนาการทางจริยธรรม

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. อายุและระดับการศึกษากับระดับพัฒนาการทางจริยธรรม
โคลเบอร์ก (Kohlberg) ได้ศึกษาจรรยาวิพากษ์ของเด็กอเมริกัน ระบุอายุ 7, 10, 13 และ 16 ปี ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ โดยใช้คำถามแบบปลายเปิด จากปัญหาทางจริยธรรมที่สมมติขึ้น (Hypothetical Moral Dilemmas) พบว่า เด็กอายุ 7 ปี

¹Henry Rudolph Panowitch, "Change and Stability in The Defining Issues Test : An Objective Measure of Moral Development," Dissertation Abstracts 37 (March 1976) : 2011-A.

ประมาณ 90 เปอร์เซ็นต์ ให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ในชั้นที่ 1 และ 2 เด็กอายุ 10 ปี ประมาณ 50 กว่าเปอร์เซ็นต์ ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นที่ 1 และ 2 และประมาณ 35 เปอร์เซ็นต์ ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นที่ 3 และ 4 เด็กอายุ 13 ปี ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นที่ 1 และ 2 ประมาณ 20 เปอร์เซ็นต์ และประมาณ 50 กว่าเปอร์เซ็นต์ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นที่ 3 และ 4 ส่วนเด็กอายุ 16 ปี ประมาณ 50 กว่าเปอร์เซ็นต์ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นที่ 3 และ 4 และประมาณ 23 เปอร์เซ็นต์ ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นที่ 5 และ 6¹ ต่อมาได้ทำการศึกษาวัยชนธรรมกับเด็กโตห้วน เม็กซิกัน พบว่า เด็กโตห้วนและเม็กซิกัน มีระดับพัฒนาการทางจริยธรรมเช่นเดียวกับเด็กอเมริกัน แต่อัตราการพัฒนาการช้ากว่าและเด็กอายุ 16 ส่วนใหญ่มีระดับพัฒนาการอยู่ในชั้นที่ 3 และ 4 ซึ่งแตกต่างจากการวิจัยที่โคลเบอร์ก ทำในหมู่บ้านโคคเคียว 2 แห่งในตุรกีและอูคาตัน พบว่า เด็กอายุ 16 ปี ส่วนใหญ่มีระดับพัฒนาการอยู่ในชั้น 1, 2 และ 3²

โคลเบอร์กและเครเมอร์ (Kohlberg and Kramer) ทำการศึกษาระยะยาวทุก 3 ปี กับกลุ่มตัวอย่างชาวอเมริกันที่มีอายุ 10 - 30 ปี พบว่า เมื่ออายุมากขึ้น จะมีระดับพัฒนาการทางจริยธรรมสูงขึ้น และมีการถดถอยเล็กน้อย เมื่อผู้รับการทดสอบเริ่มเข้าเรียนในมหาวิทยาลัย แต่เมื่อมีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป ระดับพัฒนาการจะเป็นไปตามลำดับชั้น³

เรสต์ (Rest) ทำการศึกษาระยะยาวทุก 2 ปี เป็นเวลา 6 ปีกับเด็กอเมริกัน ซึ่งเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 และนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 88 คน เป็นชาย 41 คน หญิง 47 คน มาจากครอบครัวชั้นกลาง โดยใช้แบบสอบถามอะดีไฟนิง อิชชูส์ เทสต์ พบว่า

¹โคลเบอร์ก อ้างจาก ควงเคือน พันธมนาวิน และ เพ็ญแข ประจันปัจฉินิก, จริยธรรมของเยาวชนไทย, หน้า 42.

²Kohlberg cited in **Lerner**, Concepts and Theories of Human Development, p. 210.

³L. Kohlberg and R.B. Kramer, "Continuities and Discontinuities in Childhood and Adult Moral Development," Human Development 12 (July 1969) : 93 - 120.

เมื่อเวลาผ่านไป 2 ปี นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีระดับพัฒนาการ
 ขั้นที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ¹ เรสต์ยังได้รวบรวมงานวิจัยแบบตัดขวาง (Cross-sectional
 Studies) กับกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกัน 20 กลุ่ม ซึ่งประกอบด้วยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
 ปีที่ 2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 นักศึกษาระดับวิทยาลัย นักศึกษาระดับบัณฑิตวิทยาลัย และ
 ผู้ใหญ่ จำนวนทั้งสิ้น 5,714 คน เพื่อศึกษาแนวโน้มของอายุและการศึกษาที่มีผลต่อระดับ
 พัฒนาการทางจริยธรรมโดยใช้แบบสอบถามเอสดีพีนิงอิชเชสเทสต์ พบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษา
 ปีที่ 2 ได้คะแนนพัฒนาการทางจริยธรรมต่ำสุด ส่วนนักศึกษาระดับบัณฑิตวิทยาลัยได้คะแนนสูงสุด²

กริมเลย์ (Grimley) ศึกษาข้ามวัฒนธรรมกับกลุ่มตัวอย่าง 4 กลุ่ม จาก 4 ทวีป
 คือ อเมริกา อเมริกา เอเชีย และยุโรป โดยประเทศที่เป็นตัวแทนของทวีป คือ แคมเบีย
 อเมริกา ฮองกง ญี่ปุ่น และอังกฤษ ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน 3 ระดับอายุ คือ
 13, 15, 17 ปี และกลุ่มระดับอายุ 19 ปีขึ้นไป เป็นนักศึกษาในมหาวิทยาลัย ผลการวิจัย
 พบความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับระดับพัฒนาการทางจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญ³

แบลคเนอร์ (Blackner) ศึกษาเกี่ยวกับระดับพัฒนาการทางจริยธรรมกับ
 กลุ่มตัวอย่างที่เรียนศาสนาเมธอดิสต์ 5 กลุ่ม คือ กลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 และมัธยม
 ศึกษปีที่ 3 กลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 และมัธยมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มนักศึกษาอายุ 18 -
 20 ปี กลุ่มนักศึกษาอายุ 21 - 23 ปี และกลุ่มนักศึกษาอายุตั้งแต่ 24 ปีขึ้นไป ใช้แบบสอบถาม

¹Rest, Longitudinal Study of The Defining Issues Test :
 A Strategy of Analyzing Development Change," Developmental Psycho-
logy 11 (July 1975) : 738 - 748.

²Rest, Manual for the Defining Issues Test (Unpublished
 Manuscript, 1974, Available from J.R. Rest : 330 Burton Hall
 University of Minnesota, Minneapolis, Minnesota, 55455), pp.
 1 - 40.

³Grimley K. Liam, "A Cross-Cultural Study of Moral
 Development," Dissertation Abstract 34 (January 1974), p. 3990A

เคอะ คีไฟนิง อิชชูล์ เทสต์ พบว่า ระดับพัฒนาการทางจริยธรรมเป็นไปตามลำดับ
 ขึ้น และระดับอายุที่เพิ่มขึ้นจะมีพัฒนาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ¹ ผลการวิจัยนี้
 ตรงกับผลการวิจัยของ คอรัสบาค (Dortzbach) ซึ่งศึกษาความสัมพันธ์
 ระหว่างอายุและการศึกษากับระดับพัฒนาการทางจริยธรรมในกลุ่มผู้ใหญ่ อายุ 25-74
 ปี ที่เมือง อูยีน (Gugene) รัฐ โอเรกอน (Oregon) โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่าง
 เป็น 6 กลุ่ม ตามระดับการศึกษา คือ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับอาชีวศึกษา ระดับวิทยาลัย ระดับมหาวิทยาลัย
 โดยใช้แบบสอบถามเคอะคีไฟนิง อิชชูล์ เทสต์ ได้พบความสัมพันธ์ระหว่างระดับชั้นพัฒนาการ
 ทางจริยธรรมกับระดับการศึกษา² เช่นเดียวกับการวิจัยของโคเดอร์ (Coder)
 ที่พบว่า ในกลุ่มผู้ใหญ่ คะแนนพัฒนาทางจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับระดับการศึกษามาก
 กว่าอายุ³

จากผลการวิจัยในต่างประเทศข้างต้น พบว่าระดับพัฒนาการทางจริยธรรม
 มีความสัมพันธ์กับอายุและระดับการศึกษา ทำให้ผู้วิจัยต้องการที่จะทำการทดสอบกับ
 เด็กไทยบ้างโดยตั้งสมมติฐานที่สอดคล้องกับการศึกษาข้างต้นว่า นักเรียนที่มีระดับอายุ
 และระดับการศึกษาสูงกว่า ย่อมมีพัฒนาการทางจริยธรรมดีกว่า และแตกต่างกับระดับ
 พัฒนาการทางจริยธรรมของนักเรียนที่มีระดับอายุและระดับการศึกษาต่ำกว่า

¹Blackner, "Moral Development of Young Adult involved
 in Weekly Religion Education and Self-Concept Relationships,"
 (Unpublished Doctoral Dissertation, University of Minnesota, 1975),
 cited in Rest "Moral Judgement Related of Sample Characteristics",
 p. 41

²
 Ibid., p. 40

³
 Ibid., p. 43

2. เพศและระดับพัฒนาการทางจริยธรรม

จากการศึกษาความแตกต่างของระดับพัฒนาการทางจริยธรรม เพศชายและหญิง ในวัยต่าง ๆ กัน โคลเบอร์กและเครเมอร์ พบว่า เพศชายและหญิงในวัยเด็กเล็กและเด็กโต ไม่มีความแตกต่างกันในระดับพัฒนาการทางจริยธรรม แต่สำหรับเด็กวัยรุ่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ คือ เพศชายจะมีระดับพัฒนาการทางจริยธรรมดีกว่าเพศหญิง¹

โฮลส์ไตน์ (Holstein) ใช้วิธีการของโคลเบอร์กทำการวิจัยแบบระยะยาว ช่วง 6 ปี พบว่า เมื่ออายุ 13 ปี เด็กหญิงส่วนใหญ่มีพัฒนาการทางจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 3 ในขณะที่เด็กชายมีพัฒนาการทางจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 2 และเมื่อวัดอีกครั้งเมื่ออายุ 16 ปี พบว่า วัยรุ่นชายส่วนใหญ่มีพัฒนาการทางจริยธรรมก้าวหน้าไปถึงขั้นที่ 4 แต่หญิงมีพัฒนาการทางจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 3 - 5²

เรสต์ และคณะ (Rest et al.,) ได้ทำการวิจัยโดยใช้แบบสอบ เคอะคีฟิ่ง อิชชูล์ เทสต์ กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 73 คน โดยสุ่มมาจากเขตเมืองเซนต์ปอล มีฐานะเศรษฐกิจอยู่ในระดับกลาง ระดับสติปัญญาปานกลาง มีจำนวนชายและหญิงเท่ากัน พบว่า หญิงมีพัฒนาการทางจริยธรรมสูงกว่าชาย³ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสคอมเบิร์ก⁴ (Schomberg) ที่ทำการศึกษากับนิสิตปีแรกของมหาวิทยาลัยมิเนโซตา

¹Kohlbert and Kramer, "Human Development", pp. 93 - 120.

²Holstein, "Irreversible Stepwise Sequence in the Development of Moral Judgement : a longtitudinal study of males and females," Child Development 47 (September, 1976), p. 51 - 61.

³Rest, Cooper, Coder, Masanz and Anderson, Developmental Psychology, pp. 491 - 501.

⁴Schomberg cited in Rest, "Moral Judgement Related to Sample Characteristics," p. 51.

จำนวน 411 คน แต่ขัดแย้งกับผลการวิจัยของแมดคเนอร์¹ โคเดอร์² คอร์ดส์บาร์ค³ ที่ไม่พบความแตกต่างระหว่างเพศ

ต่อมา ยัสเซน (Yussen) ศึกษาความแตกต่างระหว่างเพศที่มีผลต่อพัฒนาการทางจริยธรรมกับกลุ่มตัวอย่าง 4 กลุ่ม เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และนิสิตปริญญาตรีแผนกจิตวิทยา มหาวิทยาลัยมิเนโซต้า จำนวน กลุ่มละ 30 คน พบว่า ความแตกต่างระหว่างเพศไม่มีผลต่อพัฒนาการทางจริยธรรม⁴

¹Blackner, "Moral Development of Young Adult involved in Weekly Religion Education and Self-Concept Relationships," cited in Rest "Moral Judgement Related of Sample Characteristics," p.41

²Coder cited in rest et al., "Age Trend in Judging Moral Issues: A review of Cross-sectional Longitudinal, and Sequential Studies of the Defining Issues Test, Child Development, 49(1978): 263-279.

³Dortzbach, "Moral Judgement and Perceived Locus of Control : A Cross-sectional Developmental Study of Adult, age 25 - 74, cited in Rest " Moral Judgement Related of Sample Characteristics., p.40

⁴Yussen cited in ดวงเดือน พันธุนาวิน และ เพ็ญแข ประจันปัจจุบัน, จริยธรรมของเยาวชนไทย, หน้า 64

จากการรวบรวมงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างเพศ โดยใช้แบบสอบถาม คีโพนิง อิชชูส์ เทสต์ เรสต์ พบว่า จากการวิจัย 23 ครั้ง มีเพียง 2 การวิจัยเท่านั้นที่พบว่า เพศหญิงมีจริยธรรมสูงกว่าเพศชาย นอกนั้นไม่พบความแตกต่างระหว่างเพศต่อการพัฒนาการทางจริยธรรม

สำหรับการวิจัยในประเทศไทย จากการศึกษาของ วิรัช จายถนอม¹ และ กวงเคื่อน พันธมนาวิน และ เพ็ญแข ประจวบัจจัน² พบว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลเมื่อได้แปรไปตามเพศ

จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้นส่วนใหญ่พบว่าความแตกต่างระหว่างเพศ ไม่มีผลต่อระดับพัฒนาการทางจริยธรรม แต่ผู้วิจัยเห็นว่า ลักษณะของสังคมไทยได้กำหนดบทบาทของเพศชาย หญิง แตกต่างกัน โดยยกย่องเพศชายให้มีลักษณะเป็นผู้นำมากกว่าหญิง ซึ่งน่าจะเป็นสาเหตุทำให้หญิงและชายมีพัฒนาการทางจริยธรรมแตกต่างกัน จึงควรจะได้ศึกษาตัวแปรด้านเพศ โดยตั้งสมมติฐานว่า ชายและหญิงจะมีพัฒนาการทางจริยธรรมแตกต่างกัน

3. สถานภาพทาง เศรษฐกิจสังคมกับระดับพัฒนาการทางจริยธรรม

การศึกษาตัวแปรด้านเศรษฐกิจสังคมกับระดับพัฒนาการทางจริยธรรม โดยใช้แบบสอบถาม คีโพนิง อิชชูส์ เทสต์ แมคคอลแกน (Mc Colgan) ใช้อาชีพของบิดาเป็นดัชนีบอกสถานภาพทาง เศรษฐกิจสังคมกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเด็กนิสิตในสถานกักกันกับ เด็กปกติ

¹ วิรัช จายถนอม, "เปรียบเทียบการคิดหาเหตุผลตามหลักตรรกศาสตร์และการคิดหาเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับอายุ 13 และ 15 ปี ในกรุงเทพมหานคร และในชนบท" (ปริญญาโทพัฒนศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520) หน้า 57.

² กวงเคื่อน พันธมนาวิน และ เพ็ญแข ประจวบัจจัน, จริยธรรมของเยาวชนไทย, หน้า 175.

ในเขตเมืองโรเซสเตอร์ จำนวน 26 คน อายุเฉลี่ย 14.1 ปี พบว่าค่าสหสัมพันธ์ 0.11 ระหว่างอาชีพของบิดากับระดับพัฒนาการ¹ ซึ่งผลการวิจัยนี้ตรงกับงานวิจัยของเรสต์ และคณะที่พบว่าค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ 0.17 ระหว่างอาชีพของบิดาหรือมารดา ซึ่งเป็นค่านี้นอกสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมกับระดับพัฒนาการทางจริยธรรม²

อีริกสัน และคณะ (Erikson et al.,) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเพศและสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมกับระดับพัฒนาการทางจริยธรรมกับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมสูง จะมีคะแนนเฉลี่ยของพัฒนาการทางจริยธรรมสูงกว่า³

กัตเตนเบิร์ก (Guttenberg) ศึกษาสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมกับระดับพัฒนาการทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนในเมือง โรดไอแลนด์ (Rhode Island) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมปานกลาง กับกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมปานกลางค่อนข้างสูง ได้คะแนนระดับพัฒนาการทางจริยธรรมชั้น P (พี) ใกล้เคียงกัน⁴

¹Mc Colgan cited in Rest, "Moral Judgement Related to Sample Characteristics," p. 16.

²Rest et al., Developmental Psychology, pp. 491 - 501.

³Erikson, Kickbuch, Morison et al., and Seigel cited in Rest, "Moral Judgement Related to Sample Characteristics," p. 49.

⁴Guttenberg cited in Rest, "Moral Judgement Related to Sample Characteristics," p. 16.

ดวงเคื่อน พันธมนาวิน และ เพ็ญแข ประจันปัจจนิก ศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรม กับเด็กไทย ได้ศึกษาตัวแปรด้านการศึกษา เพศ และสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคม โดยสร้างแบบสอบถามเป็นเรื่องราว บรรยาย สถานการณ์ขัดแย้งซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่คุ้นเคยของเยาวชนไทย ในกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 1 มัธยมศึกษาปีที่ 3 มัธยมศึกษาปีที่ 5 และนิสิตมหาวิทยาลัยปีที่ 2 จากครอบครัวที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมสูง กลาง และต่ำ ผลการวิจัยพบว่า ระดับจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทุกระดับ การศึกษา กับสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคม ไม่มีความแตกต่างกัน¹

การศึกษาที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ยังไม่เคยค้นคว้าที่จะสรุป ถึงความสัมพันธ์ระหว่างระดับพัฒนาการทางจริยธรรมกับสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคม ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาตัวแปร ด้านนี้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลมากขึ้น โดยตั้งสมมติฐานว่า สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมไม่มีผลต่อระดับพัฒนาการทางจริยธรรม

✓ ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความแตกต่างของพัฒนาการทางจริยธรรมของนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
2. เพื่อศึกษาความแตกต่างของพัฒนาการทางจริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาทั้งชายและหญิง
3. เพื่อศึกษาความแตกต่างของพัฒนาการทางจริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาในสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมระดับสูงและระดับต่ำ

¹ ดวงเคื่อน พันธมนาวิน และ เพ็ญแข ประจันปัจจนิก, จริยธรรมของเยาวชนไทย, หน้า 82 - 85.

สมมติฐานของการวิจัย

1. นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีพัฒนาการทางจริยธรรมสูงกว่านักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2
2. นักเรียนมัธยมศึกษาเพศชายและเพศหญิงมีพัฒนาการทางจริยธรรมแตกต่างกัน
3. นักเรียนมัธยมศึกษาที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมต่างกัน จะมีพัฒนาการทางจริยธรรมแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตของการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. กลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 และมัธยมศึกษาปีที่ 5 จากโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคกลาง 12 โรงเรียน คือ โรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย โรงเรียนราชินีบูรณะ โรงเรียนเบญจมราชูทิศ โรงเรียนราชโบริกานุเคราะห์ โรงเรียนกรรณสูตศึกษาลัย โรงเรียนสงวนหญิง โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย โรงเรียนจอมสุรางค์อุปถัมภ์ โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม โรงเรียนสุวิทย์วิทยา โรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎ์ และโรงเรียนพนมสารคาม "พนมอดุลวิทยา" เลือกโดยวิธีสุ่มแบบง่าย รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 480 คน แยกเป็นระดับชั้นละ 240 คน ชาย 120 คน หญิง 120 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ

- 2.1 แบบสอบถามวัดจริยวิพากษ์ เคอะ ดีไฟนิง อิชชูส์ เทสต์ (The Defining Issues Test) ของเรสต์และคณะ ซึ่งแปลเป็นภาษาไทยและหาค่าความตรงในการแปลได้ที่ระดับ .768

- 2.2 แบบสอบถามสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วยรายละเอียดส่วนตัวของบิดามารดาในค่านระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ขนาดของครอบครัว ลักษณะที่อยู่อาศัย และเครื่องใช้ภายในบ้าน

3. ตัวแปรที่จะศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่

- ระดับชั้น
- เพศ
- สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคม

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่

- คะแนนชั้นพัฒนาการทางจริยธรรม

✓ คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

จริยธรรม หมายถึง มโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับหลักความยุติธรรมในขณะที่มีการปะทะสัมพันธ์ในสังคม เป็นกฎเกณฑ์ที่มีความหมายกว้างครอบคลุมถึงอุดมคติที่เป็นสากลบนความยุติธรรมและเสมอภาคกัน

จรรยาวิพากษ์ หมายถึง การยกเหตุผลมาอ้างในการตัดสินใจที่จะเลือกกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง

พัฒนาการทางจริยธรรม หมายถึง การศึกษาโดยใช้จรรยาวิพากษ์เป็นตัวบ่งชี้ว่ามีพัฒนาการไปมากน้อยเพียงใดตามชั้นพัฒนาการการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม 6 ชั้น ตามที่เรสส์เสนอไว้ตามแนวทฤษฎีของโคลเบอร์ก คือ

- ขั้นที่ 1 ใช้หลักความเชื่อฟังเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษ
(Punishment - obedience orientation)
- ขั้นที่ 2 ใช้หลักการแสวงหารางวัลและการแลกเปลี่ยน
(Instrument hedonism and concrete reciprocity)
- ขั้นที่ 3 ใช้หลักความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น
(Orientation to interpersonal relations of mutuality)
- ขั้นที่ 4 ทำตามหน้าที่ซึ่งกำหนดตามกฎหมายเกณฑ์ของสังคม
(Maintenance of social order, fixed rules and authority)

ขั้นที่ 5 ขั้นยึกหลักความคิดทางจริยธรรมขั้นสูง

ขั้น 5 A เข้าใจหลักเกณฑ์ทางสังคมด้วยวิธีประชาธิปไตย

ขั้น 5 B เริ่มมีอคติเกี่ยวกับโมธรรมในระดับสูง

ขั้นที่ 6 ใช้หลักจริยธรรมขั้นสูงสุด อันเป็นอคติสากล

ขั้น P (Principled Morality Stage) เป็นขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมที่ได้จากการรวบรวมคะแนนขั้นพัฒนาการขั้นที่ 5 และขั้นที่ 6 และใช้ เป็นขั้นนี้ออกพัฒนาการทางจริยธรรมโดยรวม (overall development)

นักเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง นักเรียนชายหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2521 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคกลาง จำนวน 12 โรงเรียน คือ โรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย โรงเรียนราชินีบูรณะ โรงเรียนเบญจมราชูทิศ โรงเรียนโบรกันนครราชเฑาะว์ โรงเรียนกรรณสูตศึกษาลัย โรงเรียนสวนหลวง โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย โรงเรียนจอมสุรางค์อุปถัมภ์ โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม โรงเรียนสตรีวิทยา โรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎ์ และโรงเรียนพนมสารคาม "พนมอดุลวิทยา"

สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคม หมายถึง สถานภาพทางครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ดัชนี 3 ตัว คือ ระดับการศึกษาของบิดา อาชีพบิดา และรายได้ของบิดามารดา นอกจากนี้ยังใช้ลักษณะที่อยู่ ชนิดของเครื่องอำนวยความสะดวกภายในบ้านประกอบการพิจารณาความสอดคล้องของข้อมูลด้วย ลักษณะของเกณฑ์เป็นการให้คะแนนขั้นนี้แต่ละตัว

ระดับการศึกษาของบิดา แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ

1. ต่ำกว่าประถมปีที่ 4
2. ประถมปีที่ 4 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3
3. มัธยมศึกษาตอนปลายขึ้นไป

อาชีพของบิดาแบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ

1. ระดับวิชาชีพ
2. ระดับกึ่งวิชาชีพ
3. ระดับที่อาศัยทักษะ
4. ระดับกึ่งทักษะ
5. ระดับที่ไม่ใช้ทักษะ

รายได้ของบิดามารดา แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ

1. ต่ำกว่า 1500 บาท
2. 1500 – 5000 บาท
3. 5001 บาทขึ้นไป

กลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนอยู่ระหว่าง 9 – 11 คะแนน จัดว่ามีสถานภาพทางเศรษฐกิจ

สังคมระดับสูง

กลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนอยู่ระหว่าง 3 – 5 คะแนนจัดว่ามีสถานภาพทางเศรษฐกิจ

สังคมระดับต่ำ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เพื่อให้ได้ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับพัฒนาการทางจริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาที่มีเพศ ระดับชั้น และสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมแตกต่างกัน
2. เพื่อเป็นการเผยแพร่ทฤษฎีหรือแนวคิดที่เกี่ยวกับพัฒนาการทางจริยธรรมให้เป็นที่รู้จักมากขึ้นในประเทศไทย
3. เพื่อเป็นแนวคิดพื้นฐาน ในการนำไปใช้ฝึกอบรมจริยธรรม ให้เหมาะสมกับสภาพของบุคคลและสังคมไทย
4. เพื่อประโยชน์ต่อครู ผู้แนะแนว นักจิตวิทยา ผู้ปกครอง และบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็กได้เข้าใจเด็กของตนเอง ในด้านจริยธรรมได้ถูกต้องตรงกับความเป็นจริงยิ่งขึ้น